

Zwaluwen boeren niet goed

Dat zwaluwen het hard te verduren krijgen, kunnen we wel een understatement noemen. Van telefoondraden die doorhangen onder het gewicht van massa's zwaluwen kunnen we alleen nog dromen. Zoveel bleek ook weeral bij de landelijke zwaluwtelling van 30/31 mei, die de achteruitgang weer eens leek te bevestigen (website Natuurpunt).

Onze nieuwsgierigheid was gewekt om te achterhalen als die negatieve tendens ook in Mandelstreek bevestigd wordt. Sinds 2006 kunnen we hiervoor de gegevens gebruiken die we bij de controles voor de zwaluwsubsidie in Roeselare doen, en door de milieudienst verwerkt worden. In Hooglede ligt een voorstel op tafel om hiermee in 2010 van start te gaan.

Deze zomer gingen weer een aantal vrijwilligers van onze afdeling op boerenzwaluwvisite bij landbouwers en bezochten ze ook de plaatsen waar huiszwaluwen nestelen. Voor 2009 zijn bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet alle gegevens binnen, maar we kunnen toch reeds enkele voorlopige conclusies trekken.

Op de sites (30 aanvragen) deed het deugd te merken dat het subsidiesysteem werkt, en dat er door de eigenaars echt inspanningen gedaan worden om de nestelende zwaluwen succesvol hun kroost te laten grootbrengen.

Huiszwaluwen.

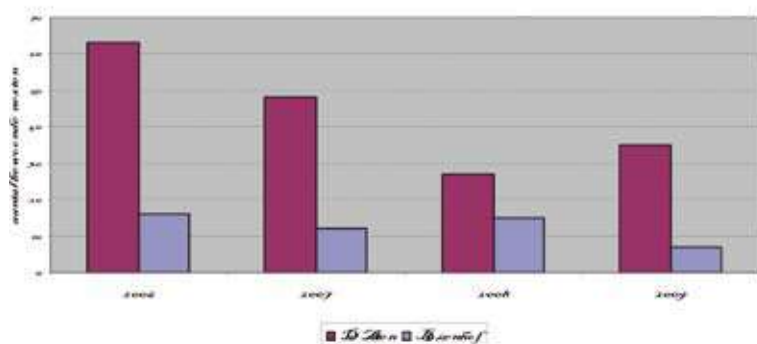

De twee kolonies zijn er nog steeds: een vrij talrijke groep in het MPI St.Idesbald en een kleine vestiging in de woonwijk Biezenhof. Op Idesbald werden al op 10 april huiszwaluwen gemeld, terwijl ze pas een maand later verschenen in Biezenhof, waardoor bewoners vreesden dat het met hun kolonie afgelopen

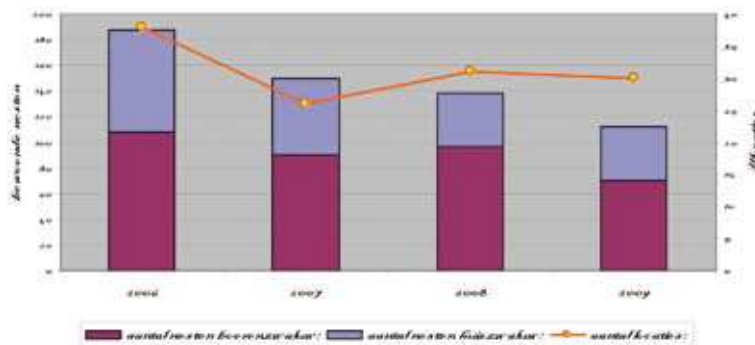
zou zijn. Uiteindelijk telden we er nog 7 nesten tegenover vorig jaar 15. Schommelingen kunnen altijd optreden, maar of die kolonie nog levensvatbaar zal blijven?

Vorig jaar deed zich eenzelfde steile achteruitgang voor in Idesbald: in 2006 63 nesten, in 2007 48 en voor 2008 slechts 27. Maar gelukkig was er dit jaar een klim naar 35 bezette nesten. Wanneer we aannemen dan er wisselwerking bestaat tussen beide sites, dan blijft het aantal sinds vorig jaar voor beide plaatsen samen vrij stabiel: 42 nesten zowel in 2008 als dit jaar. Een open vraag of ze volgend jaar nog enkel in Idesbald komen nestelen.

Evolutie kolonies huiszwaluwen

Evolutie zwaluwnesten Roeselare

Nog een vaststelling: in het Biezenhof werd nauwelijks een tweede broedsel grootgebracht: bij de familie Werbrouck, die vorig jaar een jong met de hand opkweekte, waren alle zwaluwen (3 koppels) al weg vanaf 27 juli.

Boerenzwaluwen.

Bij deze lentebodes doen nog steeds hun naam alle eer aan: ze gaan nog steeds voluit voor hoevetourisme. Maar met uitgedunde rangen is het voor hen ook crisistijd.

Op 10 van de 24 bezochte plaatsen kwam slechts nog één koppel tot nestelen, of blijven ze helemaal weg. Bij de geïnventariseerde boerderijen zijn er twee goedbevolkte plaatsen van vorig jaar niet opnieuw bezocht, waardoor de cijfers voor de koloniegrootte wellicht wat aan de lage kant kunnen liggen in 2009. Anderzijds zijn er 5 nieuwe aanvragen, waar voorheen geen melding van gebeurde.

De voorlopige cijfers geven niettemin een daling van succesvolle broedgevallen: 70 nesten waar het de vorig jaren rond de 100 schommelde. Ook het aantal broedparen per hoeve, voorheen gemiddeld 4, komt nu op 2,9. De grootste kolonie telde 14 nesten, maar dit is een zeldzame en te koesteren uitzondering... Over het aantal succesvol uitgevlogen jongen per nest hebben we slechts zeer sporadisch gegevens, en is het koffiedik kijken om hierover betrouwbare uitspraken te doen. Bij controles bleek een tweede broedsel gelukkig algemeen, met vaak nog nestjongen in augustus. Hierdoor ligt het aantal jongen per koppel hoger als bij onze huiszwaluwen.

Met de lentebodes bij uitstek hopen we plaatselijk het tij te kunnen keren: de huidige beschermingsmaatregelen in de broedgebieden blijven zeker belangrijk voor beide kwetsbare soorten. De zware tol die ze met de risico's van de trek en in de overwinteringsgebieden moeten betalen zijn hiermee natuurlijk nog niet van de baan. Duimen voor een coherente internationale aanpak om de soort uit de rode zone te houden.

Tekst: Piet

Gegevens: Natuurpuntvrijwilligers en milieudienst Roeselare

Broeden, geteld worden en verdwijnen

Het grootste deel van het jaar verblijven gierzwaluwen in Afrika ten zuiden van de evenaar. Eind april komen ze bij ons aan na een tocht van 7000 km. Ze zoeken hun zelfde nestplaats van het jaar voordien op, brengen hun jongen groot en eind juli, begin augustus verdwijnen ze terug richting Afrika.

Oorspronkelijk broeden gierzwaluwen op rotsen en kliffen. In onze streken beantwoorden steden aan een dergelijk biotoop. De vogels nestelen onder dakpannen of in spleten en kieren.

Tijdens verbouwingen worden dergelijke gaten meestal gedicht. Natuurpunt Mandelstreek zet zich in om die nestbiotopen te behouden door het plaatsen van nestbakken tijdens

renovatiewerken. En met resultaat! Dat bleek weer tijdens de jongste gierzwaluw telling in het centrum van Roeselare in juni laatstleden.

We houden de telling op dat moment omdat de jonge vogels dan ook al vliegklaar zijn en dus in onze statistieken verdwijnen. Dat verdwijnen mag je letterlijk nemen. We hebben het nog steeds moeilijk om de telresultaten van de verschillende waarnemers op elkaar af te stemmen en tot een coherent geheel te komen. Het blijft gissen naar de totale populatie. Misschien moeten we volgend jaar eens tellen op de ons gekende broedplaatsen? Wat wel vaststaat is dat de meeste waarnemers meer vogels telden dan de vorige jaren. 2009 is beslist een uitstekend gierzwaluwjaar.

Het mooie weer in mei en juni, met de vele insecten als gevolg, leidde tot goed doorvoede jongen.

Koen

Rode kelkzwam?

treffend in een donkerbruine, plastische en fel stinkende blubber. Alsof ze onze lethargie betreffende determinatie betaald wilde zetten.

De ramp werd nog groter toen we uiteindelijk toch met onze neus in de naslagwerken doken. De kleur en de vindplaats brachten ons onmiddellijk op het spoor van de 'rode kelkzwammen'. Er zijn er echter twee, allebei mooi rood gekleurd, en – u raadt het al – alleen

(*Sarcoscypha coccinea*) gezien, ofwel de 'krulhaarkelkzwam' (*Sarcoscypha austriaca*). Verder onderzoek leert ons dat "Beide soorten saprotroof leven op begraven stukjes hout en de voorkeur geven aan gebieden die nat zijn gedurende de winter en voldoende schaduw kennen in de zomer." En dan weer dat ene zinnetje: 'Zijn alleen met zekerheid microscopisch van elkaar te onderscheiden'.

Willen we het knagende gevoel van de niet-determinatie wegwerken dan zit er niets anders op dan terug af te zakken richting Callenelle. In de wetenschap dat rode kelkzwammen slechts om de paar jaar vruchtlichamen produceren en dat ze zelfs tot 10 jaar verder kunnen leven zonder paddenstoelen te vormen is dat een hele troost...

Koen

Peter ging er zelfs bij liggen en nam de foto die op de voorkant van dit nummer prijkt. Tijdens een mossenexcursie op 14 maart in Callenelle (Henegouwen) kwamen we in een broekgebied met populieren en wilgen. Groot was onze verbazing toen we verspreid over de bodem prachtige, intens rood gekleurde bekerzwammen waarnamen.

We groeven voorzichtig een exemplaar uit en konden vaststellen dat de zwammen op takjes groeiden (gezien de biotoop dus waarschijnlijk wilg of populier). Met de substraatkeuze en die opvallende blitse kleur in ons achterhoofd sliepen we op beide oren. Deze soort zouden we thuis gemakkelijk kunnen determineren. Voor alle zekerheid namen we nog een klein exemplaar mee naar huis.

Maar net daar liep het mis. Terug thuisgekomen en opgeslokt door de mallemolen van dagelijkse besommingen werd die prachtige waarneming naar ons onderbewuste verdreven. Ondertussen veranderde de bekerzwam langzaam, maar heel doel-

microscopisch van elkaar te onderscheiden. Daarvoor was het nu net te laat. Ofwel hebben we dus de 'rode kelkzwam'

adsorption on the move

DESOTEC Activated Carbon

ACTIEVE KOOL

FILTERS

REACTIVATIE

DESOTEC N.V.-S.A. Regenbeekstraat 44, B-8800 Roeselare • T +32 (0)51/24.60.57 • F +32 (0)51/24.59.16 • desotec@desotec.com • www.desotec.com